

Näkökulmia suomalaisen olutkulttuuriin
(Olutkulttuuriseuran vuosijuhla 2016, kirjoittanut Pasi Honkanen)

Panimomestari Ilkka Sysilä on sanonut, että Suomessa ei ole olutkulttuuria, täällä on maitokulttuuri. Tämän lisäksi hän on todennut, että maissa joissa olut on osa kulttuuria, ei tunneta sanaa olutkulttuuri.

Ei voida väittää että Sysilä olisi täysin väärässä. Suomessa toki on oma olutkulttuurinsa, mutta se ei ole samalla lailla juurtunut kuin esimerkiksi useissa Keski-Euroopan maissa. Ehkä perinteisin ja juurtunein olutkulttuurin muoto Suomessa on sahti, ja sen käyttö juhla-juomana. Haluan kuitenkin tuoda esille olutkulttuuria useasta eri näkökulmasta, ja aiheenani on oluen ja muiden alkoholijuomien kulttuurillinen ero, olutkulttuurin syntytavat, olutkulttuurin tasot tai onko niitä, ja viimeiseksi mielestäni tärkein, eli filosofinen ajatus oluen olemassaolon syystä ja sen kytkeytymisestä kulttuuriin.

Olut ja muut alkoholijuomat

Olutkulttuuri laajasti katsottuna sisältää paljonkin eri tekijöitä, jotka ulottuvat tavoista taiteisiin. Suomessa on paljon esimerkiksi juomalauluja, ja jopa todistettavasti järjestetty olutaiheinen runokilpailu. Tosin juomalaulun teemat pyöriivät useimmiten alkoholin ja sen vaikutusten, ja vähemmän oluen ja sen maun ympärillä. Kuuluu olutkulttuuriin Tallinnan matkat ja Kauhea Kankkunen -elokuvaakin, mutta tässäkin voi miettiä mitä eroa on alkoholikulttuurilla ja olutkulttuurilla. Tallinnasta tuotaisiin paljon alkoholia vaikka sieltä ei saisi ollenkaan olutta, ja Kauhea Kankkunen elokuva pystyttäisiin tekemään ilman että kuvattaisiin yhtään olutpulloa. Miten tämä meidän tilaisuutemme muuttuisi, jos lasissamme olisikin portviiniä, tai miten se muuttuisi jos laseissa olisi salmiakkikossua? Tästä voidaan nähdä että oluella on oma, omalaatuinen kulttuurinsa, mutta mistä se syntyy?

Olutkulttuurin syntytavat

Oluen ja alkoholin erojen lisäksi voidaan pohtia mikä on keinotekoisista, mikä orgaanista, ja mikä ulkopuolelta tullutta suomalaista olutkulttuuria. Matkustajatuonti ja virolaisten oluiden menekki Suomessa on esimerkki keinotekoisesta olutkulttuurista, mikä on saavutettu lähinnä veroteknisillä toimenpiteillä. Orgaanista olutkulttuuria on vaikkapa sahti, tai persoonalliset panimoravintolat, jotka ovat syntyneet ihmisten tarpeista, ja jotka elävät vaikka niiden olemassaolo on tehty keinotekoisesti vaikeaksi. Entäpä saunaolut, se on erinomainen esimerkki suomalaisesta perinteisestä olutkulttuurista. Ulkopuolelta tullut olutkulttuuri on taas vaikkapa IPA-oluiden suosio, mikä on maailmanlaajuinen trendi, jonka laineet tulevat meille asti. En kuitenkaan halua tarkoittaa sitä, että ulkopuolinen tai keinotekoisesti muodostunut olutkulttuuri olisi pahasta, pidän suuresti IPA:sta ja olen hakenut mainioita oluita Tallinnasta. Ei olutkulttuuri voi pyöriä vain sahdin ja saunaoluen ympärillä, mutta en tällä halua tarkoittaa sitä että saunakalja on peruskulttuuria ja IPA korkeakulttuuria. Tästä päästään seuraavaan aiheeseen:

Olutkulttuurin tasot

Entä olutkulttuurin eri tasot? Jotkut haluavat ylläpitää vastakkainasettelua ns. oluthipstereiden, ja tavallisten oluenjuojien välillä. Kun Olutkulttuuriseura pääsi Klikinsäästäjään “erikoisoluet katoamassa Suomesta”-otsikon vuoksi, joku kommentoi Facebookissa että ei niillä oluiden luokitteluilla ole väliä kuin ehkä joidenkin oluthöhröjen mielestä. Tämä jäi vaivaamaan minua. Nimenomaan “oluthöhröt” eivät välitä miten kaupat luokittelevat oluensa, luokittelulla on väliä niille tavallisille oluenjuojille jotka tulevat hakemaan uusia makuelämyksiä ja uutta tietoa. He voivat pelästyä “erikoisoluita”, koska ne ovat erikoisia ja he tavallisia. Kuka haluaa ostaa erikoisauton, tai erikoishousut? Näen, että Olutkulttuuriseuralla on suuri rooli Suomessa, tuoda oluen nauttiminen tavallisille oluenjuojille tutuksi, että IPA ja portteri eivät olisi vain harvojen ihmisten ilona, vaan että kuka tahansa voisi kauppareissultaan valita mielenkiintoisia oluita kotiinsa, niitä jotka sopivat parhaiten heidän makuunsa ja tilanteeseensa.

Oluen olemassaolon syy

Jos ajatellaan miksi olut on olemassa, niin omasta mielestäni suurin syy löytyy siitä että joku haluaa sitä juoda. Siksi olutkulttuurin ytimessä onkin oluen nauttiminen, miten siitä nautitaan, missä seurassa, missä paikassa, kuinka usein, kuinka paljon, ja millaista olutta. Tästä kaikesta alkaa kumpuamaan kaikenlaista muutakin, mutta kuinka sidoksissa ne erikoisimmat ja harvinaisimmat ilmiöt lopuksi ovat oluen olemassaoloon? Kun katsoo tapoja miten maailmassa olutta pannaan, kuinka paljon löytyy erilaisia oluita ja mitkä ovat suosittuja missäkin päin, ja miten niitä nautitaan, ja minkälainen historia niillä on, huomataan että löytyy valtava oluen monimuotoisuuden kirjo. Kun tämä yhdistetään siihen että olutmaailmassa ei ole maailmanlaajuisesti kovinkaan suuria auktoriteetteja, ja olut on enemmänkin kansanjuoma, rennosti otettava, helposti lähestyttävä, niin se antaa otollisen maaperän laajalle ja monipuoliselle ja ennakkoluulottomalle kulttuurille.

Kulttuurin jakamisessa hyvään ja huonoon ei ole mieltä, eikä olutkulttuuria voi nähdä myöskään sellaisena mikä ”vain on”, vaan olutkulttuuri, kuten muukin kulttuuri, on jatkuvassa liikkeessä. Kulttuuri ei myöskään liiku ihmisistä irrallaan, vaan se liikkuu juuri siihen suuntaan mihin ihmiset sitä liikuttavat. Me itse päätämme sen minkälaiseksi kulttuuri, ja olutkulttuuri Suomessa muodostuu. Siksi Suomessa tarvitaan Olutkulttuuriseuraa, joka liikuttaa ihmisiä suuntaan, jossa korostuvat muun muassa oluen maku, oluen nauttiminen seurassa, uusien kokemusten etsiminen, herrasmiesmäisten hyveiden toteutuminen ravintolakulttuurissa, uusiin ihmisiin tutustuminen, oluen tuntemuksen, ja lopulta ihmiskunnan hyvinvoinnin lisääminen.

Lopuksi haluan kohottaa maljan ihmisille, ihmisyydelle, oluelle, ja olutkulttuuriseuralle. Kippis!